

Digitalizácia na objednávku

Digitisation on demand

Nová služba UKB

Čo je DoD

- Medzinárodný projekt predstavujúci službu sprístupňujúcu na požiadanie milióny kníh (moderných i historických) v podobe e-bookov pre bežných čitateľov
- Služba umožňujúca vytvárať digitálnu knižnicu, kde bude dokument voľne dostupný a indexovaný internetovými vyhľadávacími nástrojmi
- Projekt zaradený do 6. rámcového programu EÚ eTEN

Priebeh služby DoD - zo strany čitateľa

- Čitateľ si vyhľadá dokument (lístkový al. e-katalóg)
- Objedná si dokument (osobne, elektronicky)
- UKB dokument zdigitalizuje, pomocou OCR vygeneruje text
- UKB doručí čitateľovi dokument v textovom formáte (pdf, doc, rtf, txt)

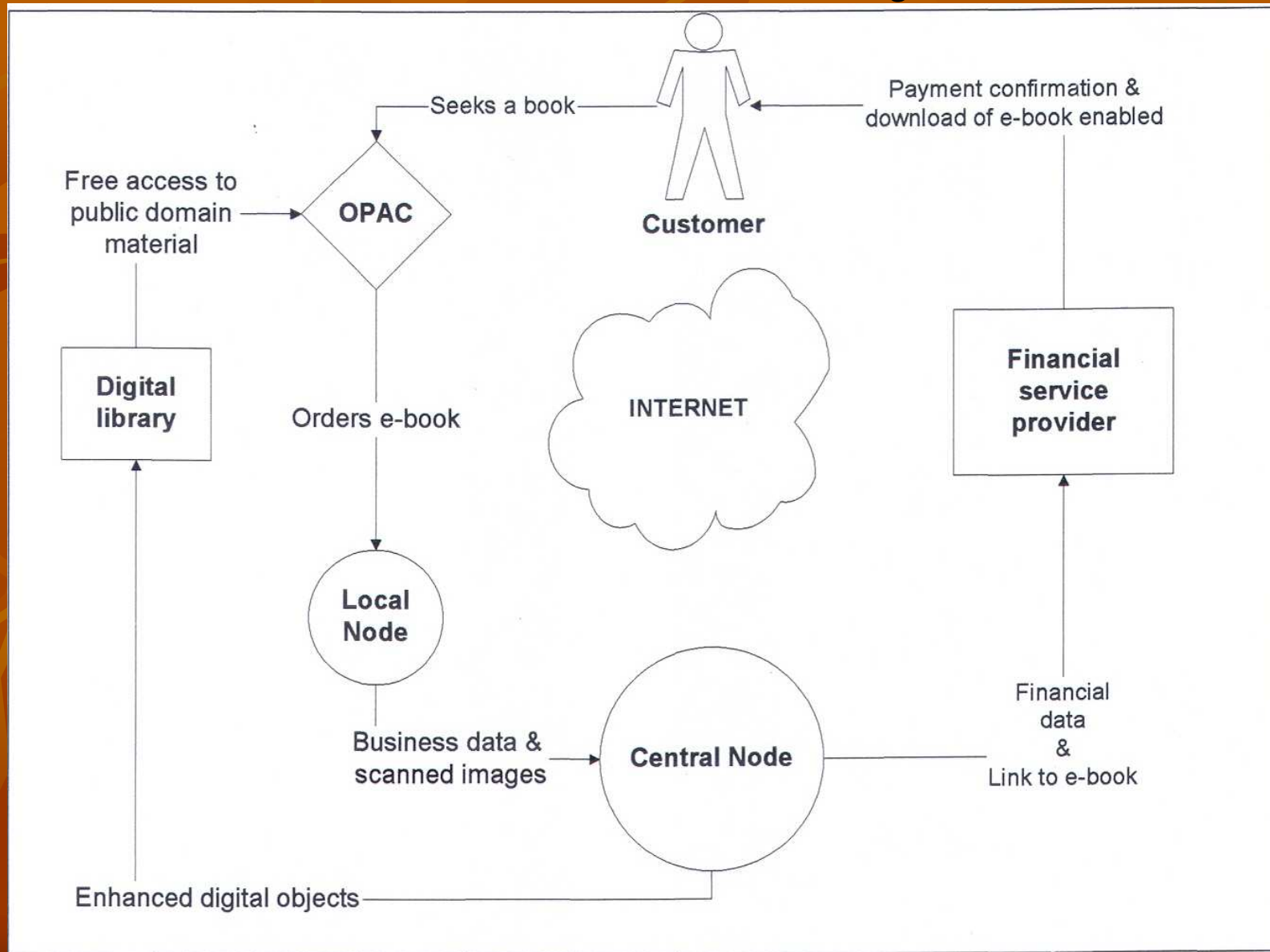
Vznik služby DoD – zo strany knižnice

- Iniciátor : Universitätsbibliothek Innsbruck
- Vznik pilotného projektu – základ pre DoD → 90% zahraničné objednávky, formát pdf, cena 43€(12 centov/strana)
- UBI je centrom pre partnerov – partner vytvorí digitálny dokument, UBI vytvorí z neho e-book pomocou OCR + metadáta a vráti ho späť partnerovi = „kostrbatý“ model
- UKB chce vystupovať ako centrálny lokálny uzol pre krajinu

Participujúce knižnice - partneri

- Univerzitná knižnica v Innsbrucku - iniciátor
- Národná knižnica Estónska
- Humbolt-Universität Berlin
- Univerzitná knižnica vo Viedni
- Maďarská národná knižnica
- Univerzitná knižnica v Grazi
- Univerzitná knižnica v Regensburgu
- Univerzitná knižnica v Greifswalde
- Slovinská národná a univerzitná knižnica
- Dánska kráľovská knižnica
- Portugalská národná knižnica
- Bavorská štátna knižnica + UKB

Architektúra služby DoD

Dokumenty ovplyvňujúce DoD

- Staré tlače : výroba kópií na planetárnom skeneri
→ digitalizácia = novinkou je dostupnosť služby a spoplatnenie
- Nové tlače : rozšírenie existujúcej služby, lepšie technologické zabezpečenie, záujem o periodiká 19. a 20. stor.
- OCR technológia – nový prvok, odlišuje DoD od ostatných služieb
- Problém © sa bude priebežne riešiť (možné obmedzenie služby na dokumenty do r. 1930)

Používatelia služby

- Bez obmedzení skupín čitateľov
- Predpokladaní používatelia služby :
používatelia MVS, výskumníci, registrovaní
čitatelia knižníc, archívov..., kníhkupci,
zberatelia starých kníh, historici, archivári,
vyučujúci personál SŠ a VŠ, samotní čitatelia
UKB, ostatné knižnice, archívy..., návštevníci
webstránok UKB = náš odhad
- V priebehu i po skončení projektu bude
vypracovaná správa

Čo dá DoD služba jej používateľovi?

- Objednanie knihy je veľmi jednoduché
- Všetky knihy (od 16. stor. do dnes) sú dostupné ako e-book, platba sa realizuje cez internet
- Čitateľ sa stáva majiteľom e-booku → neobmedzené práva používania
- Použiteľný na každom PC, plnotextové vyhľadávanie, (viacnásobná) tlač celého/častí e-booku

Zabezpečenie služby

- Technologické : UKB má dnes štandardné vybavenie, chýba len OCR, projekt doplní/rozšíri „technologický park“
  - Finančné : podpora EÚ = finančná čiastka pokrývajúca náklady na prevádzkovanie služby
  - Personálne : 2 pracoviská/4 odborníci/2 smeny/ 12 h denne
    - A. Androvič : odborné zastrešenie projektu
    - J. Pírová : dig. expert, DoD project officer v UKB
- + špecialista na prácu so skenerom, výrobu e-bookov, digitálnych obrazov a pod.

Tvorba/existencia priestorových kapacít

- E-dokumenty potrebujú „priestor“
- Dočasný : pri vytváraní dig. kópie, dokumenty čakajúce na odoslanie čitateľovi
- Permanentný : prevádzkovanie db/skladu hotových objednávok na serveri =2 možnosti :
vystavenie objednávky zadarmo s časovým posunom alebo zverejnenie informácie o jej existencii, doručenie až po zaplatení, low quality files vs. master files

Časový harmonogram projektu

- Spustenie projektu : september 2006
- Dĺžka trvania 18 mesiacov, prvé 4 sú skúšobnou dobou → prejaví sa kvantita dokumentov, žiadané dokumenty, postoj čitateľa, jeho návrat ku službe, celková rentabilita služby
- Po uplynutí 18 mesiacov sa z projektu stáva štandardná služba knižnice

UKB vs. ostatní partneri DoD

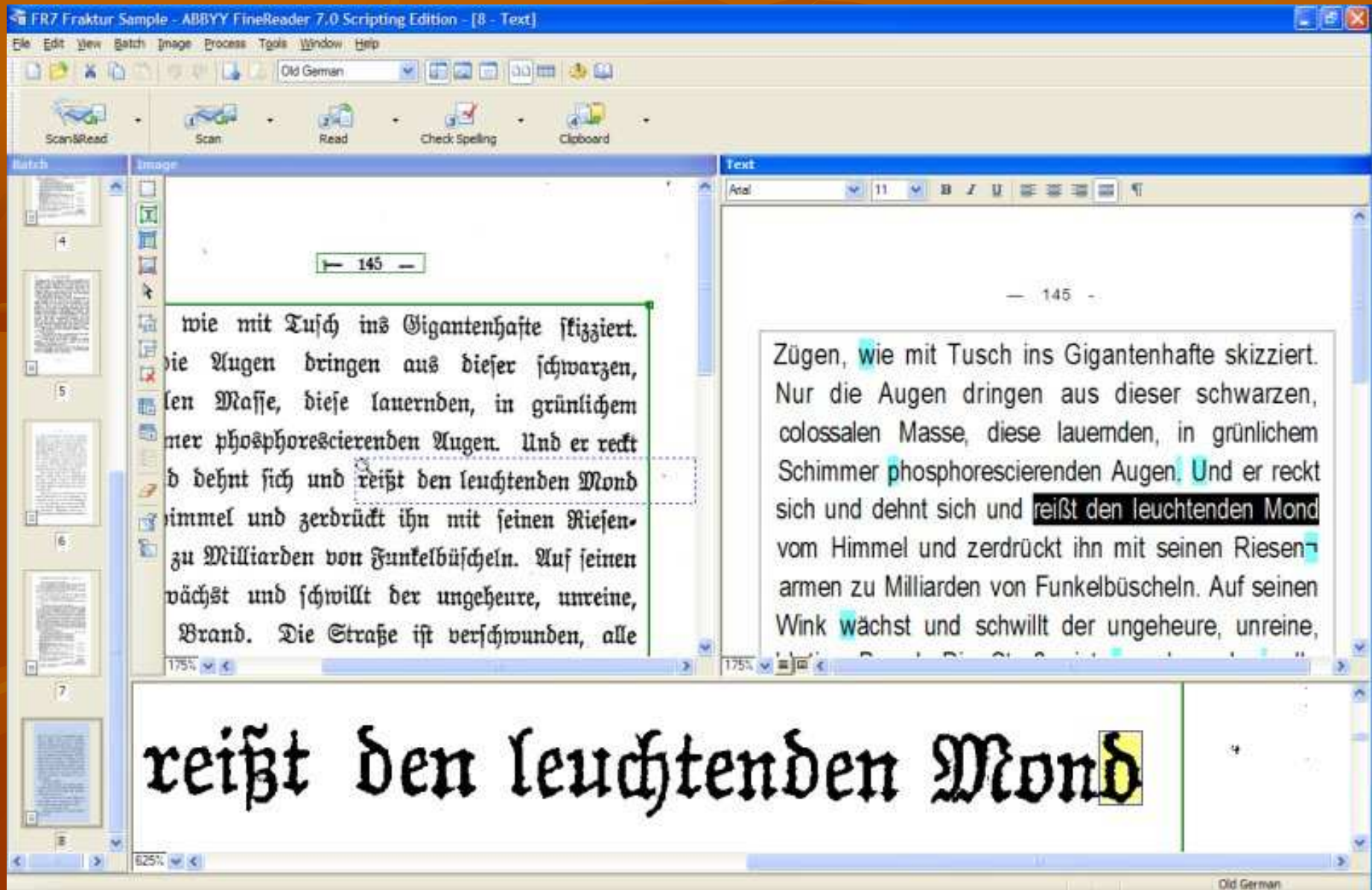
- Digitalizácia sa u partnerov vzťahuje zväčša na moderné dokumenty → plošný skener, výkonnejší dig. fotoaparát = nevhodné pre HKF
- Službu tohto rozmeru UKB už ponúka, navyše je dostupný aj self-service
- UKB má ako jediné špeciálne zariadenie na produkciu e-dokumentov z HKF alebo moderných dokumentov

UKB vs. ostatné inštitúcie na SVK

- UKB privíta spoluprácu na projekte → fond nie je bezodný
- Spolupracujúcou organizáciou môže byť : akákoľvek knižnica kdekoľvek na Slovensku, archívy, múzeá, galérie, súkromné zbierky...
- Spolupráca je založená na MVS

Optical Character Recognition

- OCR je automatické s vopred nadefinovaným slovníkom → chybovosť výstupov vysoká
- OCR prečíta gotickú bastardu, dnešný typ písma, humanistické tlačené písmo
- OCR neprečíta dobovú slovenčinu, skratky v rukopise, rukopisy → rozdielne litery, viacerí pisári, zašpinené nekontrastné listy
- Rozpor : staré vs. nové dokumenty?

Gotická bastarda

Neogotická
fraktúra

Rukopis

Tlačená kniha

nus preferatur. Et
signanter expresse
quod nominatum est

Georgius
Anna
Anno
Sub Dize: P. Onuphrio Galbany.
Georgius
Jannes
Susana
Craplan
Ondruš koroa
1700
Petrikovius
Matyáš sevoviz
Por su koroa.

MNES qui aliquid
operis, quod pro-
ferre in lucem insti-
tuunt, agunt, Ioan-
nes Bellai, maximā
illam oblectationem, maximumq;
laborum suorum fructum perci-

Participácia študentov na projekte

- Katedra KIV na FiF UK, dr. A. Čabrunová
- Študentmi vypracovaný dotazník odpovedajúci na otázky čit. záujmu o službu = potvrdenie významu služby DoD
- Frekvencia využívania služby, typ/druh dokumentu/informácie žiadanej, pripravenosť čitateľa využiť službu a takto vzniknutý dokument, ochota využívať službu, špeciálne preferencie...
- Rozsah výskumu cca 25-30 strán

Zaradenie DoD do služieb UKB

- Služba vytvárajúca e-dokumenty 2 spôsobmi – digitalizácia a skenovanie
- Digitalizácia : týka sa HKF, bezdotyková, planetárny skener, RGB tiff súbory, rozlíšenie 8000x6000 DPI = výsledkom je e-book s metadátami, publikovanie v MoW, MEMORIA
- Skenovanie : týka sa nových dokumentov, plošný skener, W&B/grey tiff, internetová pošta, doplnok MyBIBe-Doc, tvorba pdf
- UKB smeruje k virtuálnemu prostrediu

Filozofia služby / smerovanie UKB

- Prístup k ťažko dostupným HKF i nehistorikom
- Doručenie textu, nie obrázku textu
- Orientácia nielen na slov. klientelu
- Unikátny nástroj napr. na doplňovanie fondu
- Vytváraním e-dokumentov má služba ekologický rozmer
- Zdigitalizované „neschováva“, publikuje
- Podpora domácej/zahr. inštit. spolupráce
- Službou DoD sa UKB vzdáva termínu „kamenná knižnica“

Ďakujem za pozornosť

alozj.androvic@ulib.sk

Riaditeľ úseku automatizácie a integrácie UKB

jaroslava.pirova@ulib.sk

Oddelenie digitalizácie

Odbor ochrany dokumentov UKB